

EL CONTRACTE

CRUYFF, CARABÉN, CATALUNYA

RAMON M. PIQUÉ

RAMON M. PIQUÉ
EL CONTRACTE
Cruyff, Carabén, Catalunya

PRIMERA EDICIÓ: NOVENBRE DEL 2024

© RAMON M. PIQUÉ FERNÁNDEZ, 2024

© COLUMNA EDICIONS, LLIBRES I COMUNICACIÓ, S.A.U.

AV. DIAGONAL, 662-664 - 08034 BARCELONA

ISBN: 978-84-664-3262-7

DIPÒSIT LEGAL: B. 17.296-2024

FOTOCOMPOSICIÓ: GRUP62

DISSENY DEL PLEC DE FOTOS: AUSTRALIA COMUNICACIÓN E IMAGEN, S. L.

IMPRÈS A CATALUNYA - *PRINTED IN CATALONIA*

www.columnaedicions.cat

La lectura obre horitzons, iguala oportunitats i construeix una societat millor. La propietat intel·lectual és clau en la creació de continguts culturals perquè sosté l'ecosistema de qui escriu i de les nostres llibreries. En comprar aquest llibre contribuïu a mantenir aquest ecosistema viu i en creixement. A Grup62 agraïm que ens ajudeu a donar suport així a l'autonomia creativa d'autores i autors perquè puguin continuar desenvolupant la seva funció.

Adreceu-vos a CEDRO (Centro Español de Derechos Reprográficos) si necessiteu fotocopiar o escanejar algun fragment d'aquesta obra. Podeu contactar amb CEDRO a través del web www.conlicencia.com o per telèfon al 91 702 19 70 / 93 272 04 47.

Sumari

Final	13
Inici	21

Primera part CRUYFF, CARABÉN

La sospita	37
La pèrdua	45
La recerca	59
La troballa	93
L'equip	109
L'estrella	129
L'abraçada	155

Segona part CRUYFF, CATALUNYA

La revolució	169
La pilota	179
L'ofensiva	193

La guspira	203
El rabadà	219
La filosofia.	235
La forma d'un sentit.	245
<i>Agraïments</i>	259

La sospita

... i tothom sap que la sospita
és la primera forma de fe que existeix.

MISHIMA,
«Tot torna a començar»

El maleït test d'antígens continua donant positiu, un positiu clar, contundent i inapel·lable. I aquest és l'únic motiu perquè em trobi una tarda de diumenge de mitjan juliol a Benavent de Segrià, al bell mig del Far West català, tancat a casa, sol davant el televisor. Miro distret una peça (distreta) al canal 3/24 sobre les Jornades Internacionals per a Professorat de Català que l'Institut Ramon Llull organitza aquells dies a Barcelona que comença (de la manera més xarona possible) amb una escena de la sèrie *Merlí*. Els informatius a l'estiu fan mans i mànigues per omplir minuts de graella. Al meu escàs interès pel reportatge s'hi suma la calor de juliol a Ponent, subtil com una bastonada al cap. Escolto les explicacions de Joan Mas, mallorquí i professor de català a

la Universitat de Liverpool. Amb un gran somriure i l'accent salat que tant adoren els *pijos* progres de Barcelona en els seus posts a Instagram, en Joan explica quin tipus de gent s'interessa per aprendre la llengua dels Mishima a la ciutat dels Beatles i dels meus adorats Echo & The Bunnymen. El català amb accent *souse* ha de ser una cosa digna de sentir.

Acabat en Joan, és el torn d'Emanuela Forgetta, professora a la Universitat de Nàpols L'Oriental. Que una professora de català sigui italiana ja em crida més l'atenció. Nascuda a Càpua i italiana pels quatre costats, afirma que havia començat a estudiar la nostra llengua per amor —havent conegut un noi valencià— i ho havia continuat fent per devoció, fins al punt d'ensenyar-la a la universitat. «Quan jo vaig començar, la gent no tenien gaire percepció del català, no sabien ben bé ni que era el català. Però després tot això va canviar molt. El futbol, el futbol hi ha fet molt. Sobretot el Barça de Guardiola, i tot això». Jo tinc les celles aixecades, i l'Emanuela no pot saber-ho de cap de les maneres, però en aquest precís instant aquest llibre tot just comença a agafar forma. Soc del Barça, m'agrada el futbol i m'agraden les històries, i aquesta frase em fa pensar que en tinc una davant dels nassos.

Com al personatge de Don Draper a *Mad Men*, de les històries m'atreuen sobretot els començaments. És una dèria que tinc: el moment fundacional, la guspira primera, la idea feliç. Els inicis poden ser fascinants, sobretot pel que tenen de troballa casual, pel detall que podria no haver passat mai i que hauria canviat la història per sempre. El matí de juny de 1966 en què John Lennon es queda clapat al llit, i mentre Paul McCartney espera el *beatle* dormilega, agafa una guitarra i en menys d'una hora compon «Here, There and Everywhere», una de les can-

çons d'amor més boniques que mai s'han escrit. Quants petons, quantes carícies, quantes declaracions d'amor hauria perdut el món si John Lennon s'hagués aixecat funcionalment en sonar el despertador? Una nena de vuit anys agafa un manuscrit de la pila del despatx del seu pare (editor) i l'endemà baixa a esmorzar dient que s'ho ha passat bomba llegint-lo. El pare pensa que mira, potser sí, i el manuscrit que anava a la paperera acaba a la impremta, i el primer Harry Potter converteix una petita editorial en un imperi. Un músic s'adorm, una nena llegeix un conte al llit, i per l'efecte papallona, la història de la música, de la literatura, dels humans, canvia per sempre.

La frase de l'Emanuela m'ha portat a una carretera de l'Empordà a l'estiu del 68. Dins d'un Austin Morris 1100 hi va tot un senyor advocat, economista, escriptor i periodista de Barcelona que acaba de recollir dues joves autoestopistes. Podria haver tingut pressa i no se les hauria trobades. Podria haver-se entretingut a Palamós i potser qualsevol altre les hauria recollides. I, encara que cap dels tres ho sap, aquest gest innocent del nostre home a l'Empordà acabarà canviant la història del Barça, i la de Catalunya. Entre moltes altres coses, i al cap de molts anys, farà que un grapat de joves i no tan joves italians decideixin inscriure's als cursos de català de la professora Emanuela Forgetta.

És el memorable discurs que fa Tony D'Amato, l'entrenador de futbol americà interpretat per Al Pacino a *Un diumenge qualsevol*, intentant motivar els seus jugadors a la mitja part d'una final que van perden. «Al cap i a la fi t'adones que la vida va de centímetres. I el futbol també. Perquè en qualsevol joc, sigui la vida o sigui el futbol, el marge d'error és tan petit... Vull dir, mitja passa massa

tard o massa aviat i no hi arribes. Mig segon més lent o més ràpid i no l'atrapes». El futbol (americà o europeu) es juga en qüestió d'un instant, per uns centímetres. La història també. Els centímetres de la història són la serendipitat, el descobriment imprevist, la decisió casual quan en realitat es volia fer una altra cosa. És el motor de canvi que respon a un detall inesperat i no a la planificació detallada. Al llarg de la història, els descobriments vinculats a l'atzar són constants, i potser per això cal concloure una paradoxa: aquesta casualitat transformadora es busca, hi ha actituds que la propicien, en moments històrics concrets. «The inches we need are everywhere around us. They're in every break of the game, every minute, every second» [Els centímetres que ens calen ens envolten per tot arreu. Són cada detall, cada minut, cada segon]. Tony D'Amato crida els seus jugadors al vestidor perquè té tota la raó. Cal gent flexible i sagaç, gent d'acció, que facin que les coses passin. Que trobin aquestes casualitats. A la Catalunya de finals dels seixanta aquesta gent no abundava. L'esquerra caviar —com avui— estava massa ocupada amb el *diàlogo* i l'experiència iugoslava; però en aquell país franquista, si no per acció, sí per omissió, hi havia certament alguna gent decidida a xerrar menys i a treballar més per canviar el panorama.

El famós estiu del 68, Armand Carabén recorre les carreteres de l'Empordà amunt i avall. Segurament torna d'alguna reunió clandestina amb el *Recasens*, l'àlies de Josep Pallach, el carismàtic líder a l'exili del catalanisme socialista. «Un dels pocs socialistes que feia realment cara de treballador», segons Baltasar Porcel. Potser anava a alguna reunió també clandestina del SODSC, les sigles del recent-

ment fundat Secretariat d'Orientació Democràtica i Socialista de Catalunya, o venia de fer una visita el seu bon amic Josep Pla. Tant li fa. Aquell dia va unir el seu destí al de la turista holandesa rossa tretze anys més jove que acabava de pujar al seu cotxe. Un destí que preveia que aquesta parella fos la clau de l'èxit, pocs anys després, de les complicades negociacions que van portar Johan Cruyff al Barça. Aquest contracte va canviar el club, i de retruc el país.

Perquè si aquell holandès grenyut i esprimatxat no hagués aterrat contra tot pronòstic en aquesta olla de grills permanent que és el Barça, a finals de 1973, no hi hauria hagut el 0-5 al Bernabéu, molt més que un partit de futbol. Ni la Lliga després de catorze anys. No sabríem res de l'holandès volador. Sotil no hauria jugat mai bé. El seu fill no s'hauria dit mai Jordi, ni hauria provocat un enfrontament amb el règim per aquell nom català prohibit. El Johan entrenador que va tornar a omplir el camp no hauria existit. No parlaríem mai del 3-4-3 o del 4-3-3. Res de Stoichkov, Romario, Laudrup, Koeman. Res de Begiristain o de les passades enrere de Bakero. No hauríem plorat mai amb el gol de Kaiserslautern, ni amb el de Wembley, ni hauríem guanyat aquelles lligues d'infart a l'últim minut. La Masia no s'hauria convertit en la fàbrica de jugadors d'elit que és avui. Mai hauria nascut la figura del 4 amb què juguen tots els equips del món mundial, i aquell tal Guardiola, prim com un escudats, hauria seguit a les categories inferiors, un o dos equips per sota del que li tocava.

I no hauria debutat mai, perquè no tenia les cuixes de Migueli o de Clos o de Calderé i no portava bigoti ni les mitgetes pels turmells. No corria, no xutava, no marcava. Només tenia cervell per pensar dos segons abans que la

resta, un compàs i un escalímetre a les cames, i aquell caràcter de mil dimonis que defineix els guanyadors nats. I amb això que gairebé cap entrenador del futbol base havia sabut veure, Johan Cruyff va convertir-lo en el millor migcampista del món. Que amb els anys seria el més radical dels cruyffistes, tant, que venint de Tercera Divisió, va passar a entrenar el deprimit primer equip del Barça, i en qüestió de mesos va construir una de les formacions de futbol més recordades i més dominadores de la història. Parlem del Brasil de Pelé, de l'Ajax de Michels (i Cruyff), del Milan de Sacchi, del Barça de Guardiola. Messi, Xavi, Iniesta, Busquets, Pedro, Piqué..., jugadors que sense l'influx i la filosofia de Cruyff al Barça no serien el que són. Guanyar una final de la Champions acabant amb deu jugadors fets a casa. Aixecar-se ben d'hora ben d'hora o sortir a una roda de premsa a defensar els teus contra el puto amo madridista abans d'unes semifinals de la Champions. I fins i tot omplir les classes de català d'Emanuela Forgetta a la Universitat de Nàpols L'Oriental.

Res de tot això hauria passat, o no de la mateixa manera, sense aquella trobada fortuïta de l'Armand, l'estiu del 68, tornant d'una reunió clandestina o d'una conversa amb Josep Pla, en un revolt de la carretera de la Costa Brava. «El futbol, el futbol hi ha fet molt. Sobretot el Barça de Guardiola, i tot això». He sentit la frase i l'efecte papallona se m'ha fet evident. Ja no he sentit res més del que deien a la tele.

«Com et trobes? Estàs millor? Quan tornes?». En Jaume em truca just aleshores per saber com em trobo (i perquè al despatx deu estar encara més avorrit que jo, malalt a

casa). Li explico el que acabo de veure i el que estic barriant, i com sempre que se li encén la bombeta amb alguna idea, s'entusiasma. Quan en Jaume s'entusiasma amb alguna idea, comença a parlar molt de pressa, en un to de veu que a mi em diverteix molt. Té la virtut d'encomanar-me el seu entusiasme. Sap traçar ràpidament, com qui dibuixa amb un carbonet, les línies mestres del projecte, com hauria d'anar tal o tal altra cosa i amb qui s'ha de parlar, i *voilà*, ja ho tens, en qüestió de minuts ja has escrit un llibre, rodat una pel·lícula, fundat una revista o engegat una associació. Ell és un home de bones idees, un gran centrador de pilotes que busquen rematador. Que moltes vegades no soc jo. Perquè a mi sempre em passa el mateix: l'encanteri em dura fins que penjo el telèfon. Quan torno a la realitat i he de posar fil a l'agulla, tot se'm fa una muntanya. «Escriu-ho, tot això. És futbol, és el Barça, és Catalunya, no et cal res més. Fes-ne un llibre. De debò, escolta'm, ho has de fer». He de dir que aquesta vegada penjo el telèfon i noto una sensació de vertigen que m'espanta una mica, però que no em pot agradar més.

M'he maleït moltes vegades per no portar un dietari per enregistrar pensaments, trobades, converses. Una cosa endreçada, racional, una caixa forta del cap, en comptes de funcionar sempre pel món desastrat i a pedaços, anant idees que se'm van acudint en notes aleatòries al mòbil. Així, moltes d'aquestes pensades acaben morint per pura inanició.

Com més gran m'he anat fent, més curt he anat escrivint. Guions televisius, primer; anuncis publicitaris, després. D'acord que escriure és només una part d'aquesta feina. On vaig és que m'he guanyat la vida escrivint textos on precisament el que compta és l'economia de pa-

raules i la seva dependència de la imatge. Textos en què el concepte és primordial, i en acabat s'ha de formalitzar combinant les paraules justes i la màxima expressivitat. La publicitat va d'escriure poc i que s'entengui perfectament tot. Que tothom, a tot arreu i en tot moment, lligui els mateixos caps. El «menys és més» de Mies van der Rohe, una frase de què avui fan bandera tant creatius com cunyats (tots dos col·lectius, generalment, per camuflar que són uns dropos), només és vàlid en disciplines on la imatge té el poder, com el cinema, l'arquitectura o el disseny en qualsevol branca. *Less is more, form follows function*: quan un text depèn de la imatge, el breu catecisme d'herois com Mies, Sullivan o Gropius sol ser una gran solució o una bona excusa. Però a la literatura, la música o la ràdio tot això no funciona gaire. El text cal embellir-lo, la melodia s'ha d'acompanyar, la paraula s'ha d'allargar. Especialment, en el cas del tertulià totòleg que es guanya la vida xerrant com un lloro tant de temps com calgui. Remenar, afegir salsa, donar voltes, processar: arts que lamentablement no domino. Escriure un llibre em sembla una empresa molt difícil. El cert és que potser ni tan sols tinc una història per explicar. Tinc només una intuïció, una sospita, sobre un contracte de fa molts anys, fruit d'una dèria, i la frase d'una professora italiana de català que me l'ha despertat de cop d'una bufetada: «El futbol, el futbol hi ha fet molt. Sobretot el Barça de Guardiola, i tot això».

De tot això, n'he de parlar amb en David, el fill de l'economista català i de la turista holandesa. I he de començar a prendre algunes notes, potser.